

HUDBA ZA VLÁDY ČESKÝCH KRÁLŮ

MUSIC IN THE REIGN OF CZECH KINGS

HUDBA V ČECHÁCH ZA VLÁDY KARLA IV. MUSIC IN THE REIGN OF CHARLES IV.

Quant je sui mis. Guillaume de Machaut (c. 1300–1377) 1:28

Tanec. Dance.

Vyšehradský sborník spisů Tomáše Štítného (rukopis 1396) *The Vyšehrad Collection by Tomáš Štítný (manuscript 1396)* 1:53

Otep myrrhy.* *A sprig of myrrh.* Rukopis Vyšehradský (14. stol.) *Vyšší Brod Manuscript (14th cent.)* 3:40

Czaldy waldy. Vyšehradský sborník spisů Tomáše Štítného. *The Vyšehrad Collection by Tomáš Štítný* 1:18

HUDBA NA DVOŘE JIRÍHO Z PODĚBRAD MUSIC AT THE COURT OF GEORGE OF PODĚBRADY

Dies est laetitiae. Jistebnický kancionál (kolem 1420) *Jistebnice Hymn Book (c. 1420)* 1:27

Flos florum (Rondellus)* (rukopis z poč. 15. stol.) *(manuscript from the beg. of 15th cent.)* 2:48

Salve lux fidelum (Rotulum super sanctus)* Rukopis Vyšehradský (kolem 1450) *Vyšehrad Manuscript (c. 1450)* 1:10

Dietky mladé i staré.* *Children old and young.* Jistebnický kancionál (kolem 1420) *Jistebnice Hymn Book (c. 1420)* 2:35

Žákovská koleda.* *Pupil's carol.* Jistebnický kancionál *Jistebnice Hymn Book* 1:31

Noci milá, pročs tak dlhá.* *Dear night, why so long.*

Šamotulský kancionál (15. stol.) *Szamotuly Hymn Book (15th cent.)* 3:37

Vzel d'ábel babu na plece.* *The devil carried the woman over his shoulder.*

Graduál (rukopis z 1. pol. 15. stol.) *Gradual psalms (manuscript from the 1st half of the 15th century)* 2:55

HUDBA V ČECHÁCH ZA VLÁDY VLADISLAVA JAGELLONSKÉHO MUSIC IN BOHEMIA IN THE REIGN OF VLADISLAV JAGIELLO

Sanctissima, mitissima. Franusův kancionál (rukopis 1505) *Franus Hymn Book (manuscript 1505)* 1:10

Solis praevia.* Franusův kancionál *Franus Hymn Book* 1:25

Collaudemus Matrem. Franusův kancionál *Franus Hymn Book* 1:24

Dies iam laetitiae. Franusův kancionál *Franus Hymn Book* 1:07

Danielis prophetia.* Franusův kancionál *Franus Hymn Book* 2:36

HUDBA NA DVOŘE RUDOLFA II. MUSIC AT THE COURT OF RUDOLF II.

Ich hab vermeint.* Jacob Regnart (1540–1622) 1:38

Tance/ Dances. Michael Praetorius (rukopis 1612) *(manuscript 1612)* 12:08

Vstup (Aufzug-Bransle simple) 1:15

Skákavý (Springtanz-Courante) 1:30

Loutnista (Der Lautenspieler-Courante de Perichou) 2:04

Vznešený (Der Vornehme-Bransle gentil) 1:34

Kanárek (Der Kanarienvogel-La Canarie) 0:56

Princezna (Die Prinzessin-Bransle de la Roynne) 1:42

Masopust (Fastnachtstanz-Ballet des Baccanales) 0:57

A lieta vita. Giovanni G. Gastoldi (1550–1622) 2:10

Realizace skladeb (realization of the compositions): František Pok

ROŽMBERSKÁ KAPELA / ROŽMBERK ENSEMBLE

JANA CRKVOVÁ — středověký cimbál (dulcimer), varhanní portativ (portative organ), šajtholt (scheitholt), české křídlo (ala Bohemica), fanfrnoch (string drum), klínová harfa (harp), fidula (fiddle), altová viola da braccio (alto viola da braccio), háčková harfa (hooked harp)

FRANTIŠEK POK — niněra (hurdy-gurdy), dvojflétna (double flute), flétna jednoručka (tabor-tipe), zobcová flétna (recorder), příčná flétna (cross flute), šajtholt (scheitholt), dudy (bag-pipe), cink (cornett), altový cink (treble cornett), píšťala z rohu (horn-pipe), serpent, bicí (drums)

BOHUSLAV PURGER — sopránová fidula (discant fiddle), altová fidula (treble fiddle), trumšajt (trumpet marine), sopránová viola da braccio (soprano viola da braccio), bicí (drums)

JIRÍ VÁCA — pumort (bombard), trumšajt (trumpet marine), loutna (lute), zobcová flétna (recorder), šalmaj (chalumeau), kamzičí roh (chamois horn), středověký cimbál (dulcimer), niněra (hurdy-gurdy), viola da gamba, basový křivý roh (bass crom horn), raket (rackett), bicí (drums)

LIBOR ŽÍDEK — zpěv,* bicí (vocal, drums)

FRANTIŠEK XAVER THURI — cembalo j.h. (harpsichord, guest)

Umělecký vedoucí souboru (leader): FRANTIŠEK POK

Hudební režie (recording director): Jan Vrána
Zvuková režie (recording engineer): Václav Roubal
Nahráno 8.–10. července a 2.–4. prosince 1982
v pražském studiu Domovina
Recorded at the Supraphon Domovina studio, Prague,
from 8 to 10 July and from 2 to 4 December, 1982

Cover photos © Pavel Horník 1983
Cover design © Aleš Svoboda 1983
Sleeve-note © Karel Mlejnek 1983
Cover editor: Vlastimila Vávrová

Tisk Severografia Děčín

To bring listeners at least part of the great wealth of pre-classical music and to revive the sound of historical instruments was the goal the Rožmberk Ensemble set itself some ten years ago. Its members do not approach these old musical instruments with the curiosity of researchers whose task is to explain the culture of centuries past. They do not see themselves insoluble tasks: they simply wish to bring to life old musical instruments and they therefore select from history everything that can be played on them, without anxiously worrying about the problem of historical accuracy. They start from the idea that the notation is only a guide to interpretation, and that every instrumentalist or singer enhanced it by adding elements in common use and according to his talent. The Ensemble has many instruments — more than 30, some of them which they made themselves. Before us is a truly restored museum: but the instruments do not rest behind glass cases, they are in the hands of professional musicians and produce unbelievably charming, bracing and new sounds. The name Rožmberk Ensemble is a term more symbolic than anything else. The idea was not to revive the famous Czech Krumlov instrumental ensemble of the mid-16th century, but rather to play in its spirit — a spirit of tonal changes and variety — compositions that we often know only from the literature or from historical anthologies. The soul of the Ensemble is František Pok, a former member of long standing of the Prague Radio Symphony Orchestra, not an interpreter who deals professionally with old music but a performing artist frequently invited to collaborate with foreign ensembles of old instruments. After years of practice, at home and abroad, he established his own group; some of the instruments played by the Rožmberk Ensemble come from his own workshop.

The ensemble plays compositions from the 14th to the 17th centuries in compact musical segments, which altogether form a mosaic of contrasting and tonally changing musical planes. There are four sections under the joint name Hudba za vlády českých králů (Music in the Reign of Czech Kings). The first presents works from the second half of the 14th century: a dance composition by Guillaume de Machaut (approximately 1300–1377), a leading personality of the French Ars Nova and secretary to King John of Luxembourg; then two Czech melodies — called Czaldy waldy — found inside the bound pages of the writings of Tomáš Štítný from 1396; they are the oldest examples of Czech dance music, and all the more precious since music of this type was usually not notated; Otep myrrhy — with a subtitle Canticum Bohemicale, a Czech song — comes from the Vyšší Brod manuscript (c. 1400). The section called Music at the Court of George of Poděbrady draws on the Jistebnický hymnbook (c. 1420), an important volume of composition of Bohemian provenience with reminders of the Hussite song; all three songs in this selection have to do with Christmas. Rondellus Flos florum is an example of a two-voice composition combining into one entity the melodies of two different songs (the new transcription by Jaromír Černý was used); Rotulum super Sanctus from the Vyšehrad Manuscript (c. 1450) is an authenticated composition of Czech origin, incorporating into liturgical music a melody of a dance character; the song Vzel d'ábel babu na plece (The devil carried the woman over his shoulder) is a typical student bit of wit and contains satirical barbs; although hardly could have reached the court milieu, it belongs to the musical picture of the times. Its opposite is the love song Noci milá, pročs tak dlhá (Dear Night, why so long), whose text is known from the 15th century; the melody, however, is to be found only in the later Szamotuly hymnbook of 1561.

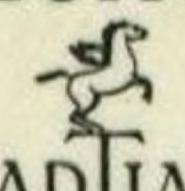
The source for the compositions in the section relating to the times of King Vladislav Jagiello is the Franus hymnbook of 1505, one of those rare manuscripts which a literary brotherhood — a choir consisting of burghers — produced at great cost. Jan Franus, a draper and mayor of Hradec Králové, was the one who put together this hymnbook, a unique source of Czech music at the turn of the 15th and 16th centuries. The fourth section consists of compositions which might have been heard in the repertoire of the famous orchestra of Rudolph II in Prague. Jacob Regnart (1540–1622) — a prolific composer of vocal music — was a member of it. For a certain time in his career Michael Praetorius (1571–1621) was also linked to Prague, in his works one finds valuable instrumental compositions, mainly of Renaissance-period dances. Giovanni Gastoldi (1550–1622) was employed at the court of Mantua, but his music was renowned internationally.

Zprostředkovat dnešnímu posluchači alespoň část velkého bohatství předklasické hudební tvorby a vyvolat k novému životu zvuk historických hudebních nástrojů — to je ideál, s nímž vstupovala před deseti lety do života Rožmberská kapela. Její členové nepřistupují ke starým hudebním památkám se zvědavostí badatelů, kteří osvětlují kulturu zaniklých staletí. Nestaví před sebe neřešitelné úkoly: chtějí prostě oživit staré hudební nástroje a vybírají proto z historie vše, co se na ně dá zahrát, aniž úzkostlivě dodržují otázku historické věrnosti. Vycházejí z toho, že notový zápis je pouhým návodem k interpretaci, jíž každý instrumentalista či zpěvák obohacoval dalšími prvky podle obecných zvyklostí i podle svého talentu. Kapela předvádí bohatý instrumentář — více než třicet nástrojů z části vlastní výroby. Máme před sebou skutečně oživené muzeum: nástroje však nejsou za vitrinami, nýbrž v rukou profesionálních hudebníků a zaznívají s netušeným půvabem, neotřele a nově. Název Rožmberská kapela je pojmem spíše symbolickým. Nejde o to, rekonstruovat složení proslulého českokrumlovského instrumentálního ansámblu z poloviny 16. století, ale spíš provozovat v jeho duchu, v duchu velké zvukové proměnlivosti a pestrosti skladby, které známe mnohdy jen z literatury nebo z historických antologií. Duší kapely je František Pok, bývalý dlouholetý člen Symfonického orchestru Čs. rozhlasu v Praze, nyní interpret, který se zabývá profesionálně starou hudbou a je jako výkonný umělec zván ke spolupráci se zahraničními soubory starých nástrojů. Po létech praxe doma i v cizině založil soubor vlastní; z jeho nástrojářské dílny pochází část nástrojů Rožmberské kapely.

Soubor uvádí skladby 14. až 17. století v ucelených hudebních blocích, jež dávají dohromady mozaiku kontrastních a zvukově proměnlivých hudebních ploch. Pod společným titulem Hudba za vlády českých králů jsou zařazeny čtyři programové celky. První uvádí památky z druhé poloviny 14. století: taneční skladbu Guillaume de Machauta (asi 1300–1377), vůdčí osobnosti francouzské Ars novy a sekretáře krále Jana Lucemburského, dále dvě melodie české, jejichž zápis — označení Czaldy waldy — byl nalezen na přídeští spisů Tomáše Štítného z roku 1396; jsou to nejstarší doklady české taneční hudby, tím vzácnější, že tvorba tohoto druhu se zpravidla písemně nezaznamenávala; Otep myrrhy — s podtitulem Canticum Bohemicale, český zpěv — je památkou z rukopisu Vyšehradského (kolem 1400). Oddíl nazvaný Hudba na dvoře Jirího z Poděbrad čerpá z Jistebnického kancionálu (kolem 1420), jenž je významným sborníkem skladeb české provenience a obsahuje i památky husitského zpěvu; všechny tři písně v tomto výběru se vztahují k vánočnímu období. Rondellus Flos florum je příkladem dvouhlasé skladby, spojující do jediného celku melodie dvou „různých písní (je zde použito nového přepisu Jaromíra Černého); Rotulum super Sanctus z Rukopisu Vyšehradského (kolem 1450) je prokazatelně skladbou českého původu, včleňující do liturgické hudby melodiku tanečního rázu; píseň Vzel d'ábel babu na plece je typický produkt žákovské tvorby a má v sobě satirický osten; i když se sotva kdy dostala do dvorského prostředí, patří do hudebního obrazu doby. Jejím protikladem je milostná píseň Noci milá, pročs tak dlhá, jejíž text je znám z 15. století, nápěv je však zaznamenan až v mladším Šamotulském kancionálu (1561).

Pramenným zdrojem skladeb z oddílu vztahujícího se k době krále Vladislava Jagellonského je Franusův kancionál z roku 1505, jeden z oněch vzácných rukopisných sborníků, jež dávaly nákladně zhotovovat literátská bratrstva — chrámová pěvecká tělesa, složená z měšťanů. Jan Franus, soukeník a purkmistr v Hradci Králové, je pořizovatelem kancionálu, který je jedinečným pramenem české tvorby ze zlomu 15. a 16. století. Čtvrtý programový celek je složen ze skladeb, jež mohly zaznívat i v repertoáru proslulé rudolfínské kapely v Praze. Jacob Regnart (1540–1622) — plodný skladatel vokální hudby — byl jejím členem. Michael Praetorius (1571–1621) byl rovněž jistou dobu své kariéry svázán s Prahou; v jeho díle jsou cenné instrumentální skladby, především renesanční dobové tance. Giovanni Gastoldi (1550–1622) působil na mantovském dvoře, avšak jeho hudba mezinárodně proslula.

MADE IN CZECHOSLOVAKIA

EXPORTER PRAGUE